

POSTANOWIENIE

17 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa M.B. i A.B. przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 listopada 2022 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w Słupsku
postanowieniem z dnia 2 maja 2022 r., sygn. akt I C 942/21,

**pozostawia dokument obejmujący żądanie wyłączenia
Sędziego Sądu Najwyższego J.W. od orzekania w sprawie o sygn.
akt III CZP 114/22 w aktach sprawy bez żadnych dalszych
czynności.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 25 listopada 2022 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że dokonana w dniu 29 września 2022 r. czynność określona jako postanowienie Sądu Najwyższego jest orzeczeniem nieistniejącym.

W uzasadnieniu powyższego postanowienia Sąd Najwyższy wskazał, iż niedopuszczalne jest wyłączenie sędziego wbrew orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, a to z uwagi na treść art. 190 ust. 1 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W wyroku z 23 lutego 2022 r., P 10/19 (OTK ZU poz. 14/A/2022), Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 49 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

Z kolei w wyroku z 2 czerwca 2020 r., P 13/19 (OTK ZU poz. 45/A/2020), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 49 § 1 k.p.c. „w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

W świetle powyższych rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego żaden organ władzy publicznej nie posiada kompetencji do oceny prawidłowości procesu nominacyjnego sędziego ani jego wpływu na skuteczność podejmowanych przez sędziego czynności (o ile nic innego nie wynika z sentencji orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, co w niniejszej sprawie nie ma miejsca). Od momentu ogłoszenia wyroku Trybunału wszelkie działania organów państwa na podstawie normy uznanej za niekonstytucyjną stanowią naruszenie statuującego zasadę legalizmu art. 7 Konstytucji RP (tak wprost w wyroku TK z 10 marca 2022 r., K 7/21, OTK ZU poz. 24/A/2022).

Na Sądzie Najwyższym na każdym etapie postępowania spoczywa obowiązek czuwania nad prawidłowością dokonywanych czynności. Bezspornie dotyczy to zgodności takich czynności, w tym tych podejmowanych przez Sąd, z fundamentalnymi zasadami ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. Za naruszające wskazane zasady, w tym wynikające z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP zasady państwa prawnego i legalizmu, należy uznać czynności sądu, które podejmowane są na pozornej podstawie prawnej, tj. takiej, która jest oczywiście niekonstytucyjna i za taką została uznana mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Powyższe orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są ostateczne i mają moc powszechnie obowiązującą. W konsekwencji jakakolwiek okoliczność odnosząca się oceny procedury powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu nie może skutkować zastosowaniem norm o wyłączeniu sędziego, choćby na jego żądanie. Rozpoznanie takiego wniosku pozostaje sprzeczne z powyższymi wyrokami Trybunału Konstytucyjnego. Oznacza to, iż niedopuszczalne jest kreowanie jakiegokolwiek normy prawnej pozwalającej na rozstrzygnięcie merytoryczne o statusie sędziego na zasadzie przepisów o jego wyłączeniu. Jakiegokolwiek czynności zarówno stron (uczestników) postępowań, jak i składów orzekających, odnoszące się do wywodzenia z procedury nominacyjnej sędziego skutków w sferze ustrojowej lub procesowej na gruncie przepisów k.p.c. o wyłączeniu nie mają żadnej podstawy prawnej.

Tym samym, podobnie jak rozstrzygnięcie o wyłączeniu sędziego z powodu okoliczności powołania, tak samo wniosek o wyłączenie oparty na okolicznościach odnoszących się do powołania sędziego lub jego skutków należy uznać za czynność nie wywołującą skutków procesowych, jako wprost naruszającą art. 190 ust. 1 Konstytucji RP oraz wskazane w powyższych orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego wzorce kontroli. Czynności takie są antykonstytucyjne. Ostateczność orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego nie jest jedynie blankietową deklaracją, lecz niesie za sobą określone skutki prawne w całym systemie normatywnym. Wyznacza ramy zgodnych z Konstytucją RP treści wywodzonych z obowiązujących przepisów (w szczególności w przypadku tzw. orzeczeń zakresowych Trybunału Konstytucyjnego), a tym samym takich, które mogą być podstawą jakichkolwiek czynności, w tym procesowych. Orzeczenie sprzeczne z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego nie wywołuje w tym zakresie żadnych skutków prawnych, o ile czyni za podstawę rozstrzygnięcia – choćby pośrednio – normę wyeliminowaną z polskiego porządku prawnego na mocy wyroku TK. W takim przypadku nie ma możliwości zastosowania art. 190 ust. 4 Konstytucji RP (który dotyczy jedynie rozstrzygnięć wydanych *ex anteriori*), lecz reguły wywodzonej wprost z art. 190 ust. 1 Konstytucji. Za niedopuszczalne należy uznać tolerowanie w porządku konstytucyjnym jakichkolwiek aktów *ultra vires*, będących

wyrazem swoistego rokoszu konstytucyjnego polegającego na ignorowaniu skuteczności orzeczeń Trybunału i odmowie ich stosowania. System konstytucyjny nie może pozostawać bezbronny wobec takich antykonstytucyjnych działań ze strony jakiegokolwiek organu stosującego prawo. Dotyczy to w szczególności sądów, w tym Sądu Najwyższego. Taki jest sens formuły „ostateczności” merytorycznych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego.

W przypadku wniosku niepodlegającego rozpoznaniu z uwagi na jego niedopuszczalność niecelowe jest wyznaczenie składu do jego rozpoznania, zaś sam wniosek pozostawia się w aktach bez żadnych dalszych czynności (*per analogiam intra legem* z art. z art. 53¹ § 2 k.p.c. oraz art. 26 § 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 1093 ze zm.). Nieskuteczność wyłączenia SSN J.W. w niniejszej sprawie jako oczywista uniemożliwia rozpoznanie sprawy w składzie innym, niż z jego udziałem. Zmiana podyktowana wydaniem orzeczenia pozornego o wyłączeniu SSN J.W. prowadzić mogłaby do sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 190 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 7 i art. 8 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 389¹⁰ zd. 2 w zw. z art. 389²¹, art. 53¹ § 2 k.p.c., a także art. 26 § 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, należało orzec, jak w sentencji.

Ł.W.

[ms]

